

VİKTOR YAKOVLEVIÇ BUTANAYEV

V.Y. Butanayev 12 Mart 1946'da Zaporojye'de (Moldova) doğmuştur. Babası asker olduğundan dolayı çocukluğunu Moldova'da geçirmiştir. Kendisi Hakastır. Bundan dolayı daha on iki yaşındayken Hakasların kim olduğunu, nereden geldiğini incelemeye kara vermiştir.

1964'te Taşkent Millî Üniversitesi Tarih Bölümünü kazanmıştır.

Butanayev, çalıştığı alanda tam manasıyla yararlı olabilmek için mümkün olduğu kadar malzeme toplaması gerektiğinin ve elde bulunan bilgi yetersizliğini aşmak için kendi milletinin tarihini, kültürünü ve buradan hareketle düşün törenlerini ve inançlarını öğrenip incelemek gerektiğinin farkındaydı. Bundan dolayı son zamanlarda inançlar üzerinde çalışmıştır. *Burhanizm Tyurkov Sayano- Altaya* (Abakan, 2003, 259) isimli eseri bu konu ile alakalı çalışmaları arasında dikkate değer olan en mühim eserlerinden birisidir.

Rusya'nın ünlü âlimi, Hakas Arkeoloji ve Etnografya Enstitüsünün müdür yardımcısı Gemuyev, Butanayev hakkında şöyle demektedir: "*Butanayev sadece Rusya'da değil, yabancı ülkelerde de çok iyi tanınmaktadır. Tarih, etnografya, Türkoloji ve onomastika alanında yaptığı ilmi çalışmalar onu ilim dünyasına çok değerli bir âlim olarak tanıtmıştır*".

Diğer Novosibirsk bölge araştırmacı K.K. Suharev ise şöyle demektedir: "*Butanayev'in Toponimik Sözlüğü benim dikkatimi çekti. Burada dağ adlarının açıklaması verilmiştir. Özellikle eski Hakaslarla alakalı derlenen efsaneler ise benim için sürpriz oldu*"¹.

Butanayev'in kurduğu etno- siyasi cemiyet Hakasça "Hooray", Rus kaynaklarında ise "Kırgızskaya Zemlya" veya "Hongoray" olarak geçmektedir. VI- XVII yy. Kırgızlar ile onlara bağlı Kışım boyu "Hooray" toplumunun temellini teşkil etmekteydiler. "Hooray" kelimesi folklorlarda hâla yaşamasına rağmen, 1727'den itibaren kullanımdan kalkmıştır. Hakaslar başkaları tarafından "tadar" olarak isimlendirilmiştir ve şimdi de Hakaslar kendilerini "tadar" olarak kabul etmektedir.

Butanayev Hakasların çok eski milletlerden olmasından dolayı sevinç duymaktadır ve şöyle devam etmektedir: "*Tabii, bizim kökümüz Moğollardan önceki döneme kadar gitmektedir, ancak o zaman Kırgızların hakimiyet zamanı idi. Çağdaş Hakas milleti Güney Sibirya'nın Rusya'ya bağlanmasından sonra ortaya çıkmıştır*".

Butanayev'in ilmi çalışmalarının önemi üzerinde tartışmalar *Etnografiçeskoye Obozreniye* dergisinde de (1992, No 2, s. 52- 76) yayınlanmıştır.

Âlimin teşviki ve tavsiyesi ile Hakasların (1991, 3 Temmuz) millî bayramı tespit edilmiştir. En önemli bayram da "Tun" bayramıdır. Bu bayram Hakasya'da her sene kutlanmaktadır. Bunu dışında da Butanayev Hakasya'nın millî armasının düzenleyicisi olarak da ünlüdür. Onun ilmi araştırmalarından yayınlanan 150 araştırması vardır, buna 15 kitap dahildir. Makalelerin çoğu da İsveç, Finlandya, Türkiye ve ABD gibi yabancı ülkelerde basılmıştır.

Bilhassa onun bu eserleri Hakas Millî üniversitesi öğrencileri tarafından okunup incelenmektedir. Topladığı malzemeye dayanarak yazdığı son eseri *Yenisey Kırgızları* (Bişkek, 2001) Kırgızlar hakkında çığır açan bir eserdir. 2002'de Butanayev'e bu eseri için Türksoy vakfi tarafından ödül verilmiştir.

---

¹ Suharev K.K., *Jimçujina Rodnogo Kraya*, Novosibirsk, 1996, s. 62.

Butanayev'in danışmanlığı altında da yüksek lisans ve doktora yapanlar arasından Hakas Tarihi üzerinde çalışan 5 tarihçi yetişmiştir.

BUTANAYEV'İN YAYIMLANAN ESERLERİ, KİTAPLARI VE MAKALELERİ

1966-2001 y

1. "Hakas Dilinin Pir Hozımınar", *Lenin Çolu*, 1966, 23 Aprel.
2. "Pos Dilin Payıdarga /Purungu Pir Göstener", *Lenin Çolu*, 1968, 21- Mart.
3. "Hoga Hakkas Dip Adalçabiş", *Lenin Çolu*, 1969, 13 Mart.
4. "Hakas Sannarı", *Lenin Çolu*, 1969, 13 Mart.
5. "Hakas Dilinde Attarınar", *Lenin Çolu*, 1969, 22 Mart, 1970.
6. "Zapiski o Dvuh Hakasskih Etnonimah", *Uçeniye Zapiski / Hakas Nii yan ulit i İstoriyi-* 1970. vip 14, 178- 183 s. 1971.
7. "Hakas Çonın Çıl Sanı", *Lenin Çolu*, 1972.
8. "Piçik Dili Paza Sağıstar", *Lenin Çolu*, 1972, 4- yanvar, 1973.
9. *Materiyalı po Leksike Kaçıntsev Eniseya*, Abakan 1973, s. 105- 108.
10. "Nekotoriye Noviye Dannıye po Rodovomu Deleniyu Hakasskih Kaçıntsev", *Proishojdeniye Aborigenov Sibiri i ih Yazıkov*, Tomsk, 1973, s. 185- 187.
11. "Nekotoriye Osobennosti Hakasskoy Leksiki", *Uçeniye Zapiski*, Hakas Nii Yaz Lit i İstoriı, 1973, vip 18, s. 145 –148.
12. "Novaya Uybatskaya Sabra" /4 Pamyatnik Eniseyskoy Pismennosti S. Uyбата)/ *Uçeniye Zapiski /Hakas Nii lit. i istoriyi*, 1973, vip 18, s. 149 – 152.
13. "Piltir Çon Haydan Sihhan Predanye" [zapisnoye ot N. M. Çebodayeva], *Lenin Çolu* 1973, 13- yanvar.
14. "Hakas Tamagının Aymağı" (v soavtorstve s İ. Butanayevoy), *Lenin Çolu*, 1973, 15- maya, 1976.
15. "K Voprosu o Sotsialnoy Suktire Sredne – Vekovogo Obşestva Hakasov po Dannım İstoriı Çeskogo Folkloru", *İz İstoriı Sibiri*, Tomsk, 1976, vip 21, Materiyalı Soveşaniya po Probleme "Ekonomika i Sotsialnaya Suktura Drevnego Naseleniya Zapadnoy Sibiri", Tomsk, s. 201- 206.
16. "K Voprosu o Hakasskih Tsivrovıh Znakov", *Uçeniye Zapiski*, Hakas Nii Yaz. Lit. i İstoriı 1976, s. 256 – 260.
17. "Predstavleniye o Nebesnih Svetilah v Folklore Hakasov", *Uçeniye Zapiski*, Hakas Nii Yaz Lit. i İstoriı, 1976, vip 20, s. 231 – 240.
18. "Hakas Ponının Purungı Müçeli", *Ah Tashıl*, 1976, № 24, s. 134 –139.
19. "Adın Kemdir", v soavtorstve S. İ. Butanayev, *Lenin Çolu*, 1976, 5- fevral.
20. "Çazınar Uzak Polzın, Obdo Uuç" [k 80- letiyu skazatelnitsi E. N. Kulagaşevoy], *Lenin Çolu*, 1976, 4- yanvar, 1977.
21. "Domaşneye Tkaçestvo Hakasov", *Voprosı İstoriı Hakasii*, Abakan, 1977, s. 115- 123, 1979.
22. "Ob Etnogenetiçeskih Svyazah Hakasov s Eniseyskimi Kırgızamı" (po materiyalam hakas ist. folkloru), *Etnogenez i Etniçeskaya İstoriya Tyurkoyazıçnih Narodov*

- Sibiri i s Opredeleennyh Territoriy: Tezis Doklada om. Obl. Nauç. Konf po Etnografiyi Omsk*, 1979, s. 150–135
23. “Hakas Aalı Oktyabr Revolyutsiyası Alnında”, *Lenin Çoli*, 1979, 23-30 okt., 1980.
  24. “Hakaskiye Tamgi i Vopros ob Aalnoy” (18 – 19), *İzv. Sib. Otd – niya AN SSSR Seriya Obş. Nauk.* 1980, vıp 1. s. 100–103.
  25. “Toolı Hooray. Predaniye” [Zapisannoye so slov F. A Solomaçevoy], *Lenin Çolu*, 1980, 21 –iyunya.
  26. “Hooraya Altıg Tadar”, *Lenin Çoli*, 1980, 5 –avg.
  27. “Voorujeniye i Voyennoye Delo Hakasov v Pozdnem Srednevekovye” (po materiyalam folklor), *Voyennoye Delo Drevnih Plemen Sibiri i Tsentralnoy Aziyi Novosibirsk*, 1981, s. 188–197.
  28. “Traditsiyonnie Sposobı Vedeniya Skotovodstva u Hakasov” (18- naçalo 19 vv), *Voprosı Etnografii Hakasiyi Abakan*, 1981, s. 68–81.
  29. “Köbirçin His” [Zapisnoye so slov S. Domojakova], *Lenin Çoli*, 1981, 3 –fevral.
  30. “Suna Han” Predaniye [Zapisnoye so slov P. Çebodayeva], *Lenin Çoli*, 1981, 22 –avgust.
  31. “Sotsiyalno–Klassovaya Struktura Hakasov Kontsa 19–Naçalo 20 vv”, *Agrarniye Otnoseniye i Zemelnaya Politika Tsarizma v Sibiri* (konets 19 v–1917g), Krasnoyarsk, 1982, s. 3–5.
  32. “Çirim Tamırları”(Sost zapis v lit. obrab. V.Y. Butanayeva. Abakan Krasnoyarsk. kn. izdatelstvo. Hakas otd –e 1982, 100 s Pets: Nerbişev N. “Çirim Tamırları”-çapsıh kniga, *Lenin Çoli*, 1982, 19- okt Kıştimov V., Kiliyekova A. Çansıh kniga, *Lenin Çoli*, 1982, 18 –dek Karascakov S. “Nime İskitseler Purungı Çoohtor”, *Lenin Çoli*, 1983, 6 yanvar, 1983.
  33. *Hakasiya Prazdnik Tun Paryam*, Novosibirsk, 1983, 5 s. (prep) AN SSSR Sib. otdniye. Buryat İnst. Obşestv. Nauk. İnst –t İstoriyi Filologiyi i Filosofiyi, komis. po vostokovedeniyu.
  34. “Proishojdeniye Haksav po Dannım Etnonimiki”, *Problemi Arheologiyi i Etnografii*, L, 1983, vıp 2, İstoriçeskaya Etnografiya: Traditsiya i Sovremennost, s. 68–73.
  35. “Tuba u Motarı”, *Problemi Etnogeneza i Etniçeskoy İstoriyi Samodiyskih Narodov: Tez. Dokl. Om. Obl. Nauç. Konf. po Etnografii*, Omsk, 1983, s. 13–15.
  36. [Retsenziya], *Sovetskaya Hakasya*, 1983, 25 –noyabr. Rets. na knigu: *Krestyanstvo Sibiri v Epohu Kapitalizma. Novosibirsk: Nauka*, 1983, s. 398, 1984.
  37. “Die Lebensweise der Volker Sibirens im Geschichlichen Über Blick”, *Sibirien* (Albom) – Zürich, 1984, s. 157–166.
  38. “Kult Bogini Umay u Hakasov”, *Etnografiya Narodov Sibiri*, Novosibirsk, 1984, s. 93–104.
  39. “O Yakutsko–Hakasskih Leksıçeskih Parallelah”, *Problemi Rekonsuksiy v Etnografiyi*, Novosibirsk, 1984, s. 114–121.
  40. “Ob Etniçeskom İmeni Hakasov v Epohu Pozdnego Srednevekovya”, *Arheologiya i Etnografiya Yujnoy Sibiri*, Barnaul, 1984, s. 134–139.
  41. “Etniçeskiy Sostov Kızıltsev v 19–Naçale 20vv, *Etniçeskaya İstoriya Tyurkoyaziçnıh Narodov Sibiri i Sopredelnyh Territoriy: Tez. Dokl. Om. Obl. Nauç. Konf. po Etnografiyi*, Omsk, 1984, s. 105–107.

42. “Hakaskiye Narodniye Nazvaniya İstoriçeskih Pamyatnikov”, *Voprosı Drevney İstoryi Yujnoy Sibiri*, Abakan, 1984, s. 127–135.
43. “Prazdnik Drevney Zemli” [Tun Bayram], *Sov. Hakasya*, 1984, 1- may, 1984.
44. “Hakasskiye [Lunno – Solneçnyı] Kalendar”, *Sov. Hakasya*, 1984, 31 –may, 1984.
45. “K İstoriçeskoy Etnonimike Hakasov” (Termin. Hooray), *Problemi Arheologii i Etnografii*, L, 1985, vıp. 3: *İstoriçeskaya Etnografya*, s. 25–29.
46. “Narodniy kalendar hakasov”, *Rerihovskiye Çteniya*, 1984, Novosibirsk, 1985, s. 326–331.
47. “Predstavleniye Hakasov o Boleznyah”, *Mirovvozreniye Narodov Zapadnoy Sibiri po Arheologičeskim i Etnografičeskim Dannım*, Tomsk, 1985, s. 33–34.
48. “İstoriçeskiye Kontaktı s Narodami Yujnoy Sibiri i Sredney Aziyi po Dannım Etnonimiki, İstoriko – Kulturniye Kontaktı Narodov Altayskoy Yazıkovoy Oblasti”, *Tez. Dokl. Nauç. Konf.* (Taşkent, sent., 1986.) – M, 1986, Ç 1, s. 15- 5.
49. “Narodniye Predstavleniya Hakasov o Proishojdenii Svoey Kulturi”, *Vsesoyuznaya Sessiya po İtogam Polevih Etnografičeskih i Antropologičeskih İssledovaniy*, 1984–1985: *Tez. Dokl.*, Yoşkar- Ola, 1986, s. 75–76.
50. “Poçitaniye Tezey u Hakasov”, *Traditsiyonnaya Kultura Narodov Tsentralnoy Azii: Materiyalı i İssledovaniye*, Novosibirsk, 1986, s. 89–112.
50. a) [Retsenziya], *İzvestiya Sib. Otd- niya AN SSSR, Ser. İstoriyi, Filologii i Filosofii*, 1986, vıp 3, s. 69–70, Rets: na knigu *Moldobayev İ.*, B Epos “ *Canış i Bayış*” kak istoriko –etnografıçeskiy istoçnik, Frunze, İlim, 1983, s. 169.
51. “Hakaskaya Narodnaya Meditsina”, *Genesis i Evolyutsiya Etničeskih Kultur Sibiri*, Novosibirsk, 1986, s. 94- 113.
52. “İbekede Adlgan Hooray Çiribis”, *Lenin Çolu*, 1986, vıp. 17.
53. “Legendarnaya Sana Hooray” (Voprosı etn. istorii hakasov na osnove starin. predaniy, legend i mifov), *Sov. Hakasya*, 1986, 11- aprel.
54. “Predannost nauke”: (k 60- letiyu Y. U. Sunçugaşeva), *Sov. Hakasya*, 1986, 14 – yanvar.
55. “Çaaçı, Üğretçi, Uçenay” [Y. U. Sunçugaşev], *Lenin Çolu*, 1986, 14 yanvar, 1987.
56. “Sotsialno – Ekonomiçeskaya İstoriya Hakasskogo Aala”: /konets 19. –naç 20v) /*Hakas Nii Yaz, Lit. i İstorii* – Abakan: Krasnoyarsk, kn izd- Hakas otd – e, 1987, s. 175, Rets: Moldobayev T., Bedelbayev A. *Tarihiy Tamırubız Bir, Leninçil Çaş*, 1988, 14- aprel., *Kamov B. v Dalekom Aale, Sov. Hak.*, 1989, 15 yanvar, Bondarev A. *O Tvoeym i Moyem Selenii, Hakas. Trujenik*, 1988, 9 yanvar.
57. *K İstorii Semyi i Semeynogo Prava Hakasov (19- naçalo 20vv)*, Novosibirsk, 1987, s. 155- 164.
58. “Svadebniye Obryadı Hakasov v Kontse – Naçale 20v”, *Traditsionnie Obryadı i İskusstvo Russkogo i Korennih Narodov Sibiri*, Novosibirsk, 1987, s. 179- 193.
59. “Kırgız” Daregi Sayan - Altay Ebdiringe”, *Kırgızstan Madaniyatı*, 1987, 1–yanvar, s. 12.
60. “Vospitaniye Malenkih Detey u Hakasov”, *Traditsionnoe Vospitaniye Detey u Narodov Sibiri: Sb. St. /AN SSSR, İns- t. Etnografii im. N. N. Mikluho – Maklaya*, M, 1988, s. 206 - 221.
61. “Kırgızsko-Hakasskiye Etno-Kulturniye Svyazi”(v. Soavt. s. İ.B Moldıbayevım), *İstoriko–Kulturniye Svyazi Narodov Yujnoy Sibiri*, Abakan, 1988, s. 22- 27.

- 62 “Kırgızsko-Hakaskiye Etnokulturniye Svyazi” (po dannim skotovodçeskoj terminologii), *Tyurkologiya* 88: *Tez. dokl. i Soob. 5. Vsesoyuznoy Turk. Konf.* (7 – 9 sent. 1988g), Frunze, 1988, s. 536 –537.
- 63 “Kırgızsko - Hakasskiye Yazıkoviye Paraleli”, *Yazık Mif Kultura Narodov Sibiri*, Yakutsk, 1988, s. 17 –27.
- 64 “Kırgız- Hakastın Söz Kaznası Caatındağı Tarihiy Baylanıştı”, *Ala –Too*, 1988, №9, s. 153 – 155.
- 65 “Pogrebalno- Nominalniye Obryadı Hakasov v 19 Naçale 20 v”, *İstoriko – Kulturniye Svyazi Narodov Yujnoy Sibiri*, Abakan, 1988, s. 107 –132.
- 66 “Srednevekoviy İstitut Kıştımtstva u Narodov Yujnoy Sibiri”, *İstoriografiya i İstoçniki İzüçeniya İstoriceskogo Opıta Osvoeniya Sibiri: Tez. Dokl. i Soob. Vsesoyuz Nauç. Konf.* /15 – 17 noyabr, 1988, vip 1, s. 89 –90.
- 67 “Eşe Raz ob İmeni” / K Voprosu o Proishojdenii Termina “hakas”, *Sov. Hakasya*, 1988, 30 –dek.
- 68 “Kırgız-Hakas Etnikalık Baylanıştırdın Başatı” / v Saovt. s. İ. Moldıbayevım, *Kırgızstan Madaniyatı*, 1988, 22- apr, s. 4, 1989.
- 69 *İstoriceskaya Sudba Eniseyskih Kırgızov po Dannim Folkloru Narodov Yujnoy Sibiri, Voprosı Etniceskoy İstorii Kırgızskogo Naroda*, Frunze, 1989, s. 66- 77.
- 70 “Taditsionniye Sposobı Ohatı Hakasov v 19v”, *Kulturniye i Hozyastvenniye Traditsii Narodov Zapodnoy Sibiri*, Novosibirsk, 1989, s. 128- 133.
- 71 “Traurniy Obryad “Tul “u Hakasov”, *Tsıbıkovskiye Çteniya: Tez. Dokl. i Soob. Ulan-Ude*, 1989, s. 31 – 33.
- 72 “Ugon Naseleniya Hakasiyi v 1703 Godu i ego Posledstviya”, “İstoriceskiy Opıt Sotsialno–Demografiçeskogo Razvitiya Sibiri”, *Tez. Dokl. i Soobs: Vsesoyuz Nauç. Konf.*, 12–14 ok.-1989, Novosibirsk, 1989, vip 1, s. 34.
- 73 Etnokulturniye Svyazi Hakasov s Naseleniyem Pribaykalya v Epohu Pozdneho srednevekovya., Etnokulturniye protsessı v Yugo – Vostoçnoy Sibiri v sredniye veka. Novosibirsk, 1989 1233 – 125s 1990
- 74 “Etniceskaya kultura hakasov 17–19 vv”, AN SSSR inst–t etnologii i etniç. Antropologii. im. N.N. Mikluhomaklaya, M, 1990, s. 273., *Materiyalı k serii Narodi Sov. Soyuzı: vip 3 Hakası / Rets: Mahno Y., Gladışevskiy A., Sov. Hakasia* 1991, 4–yanvar, Ugdıjekov A., “Hakas Çonnın Purungızınar”, *Lenin Çoli*, 1990, 17- noyabr.
- 75 “İstoriceskaya Osnova Hakasskogo Folkloru o Krepostnih Soorujeniyah”, Sve. soavt. S A. İ Gotlibom., *Pamyatniki Kırgızkoj Kulturi v Severnoy i Tsentralnoy Azii*, Novosibirsk, 1990, s. 132 –145.
- 76 “İstoriceskiye Etapı Formirovaniya Şorskoy Narodnosti”, “Etniceskiye i Sotsialno–Kulturniye Protsessı u Narodov SSSR”, *Tez. Dokl. Vsesoyuzn. Nauç. Konf.*, Omsk, 1990, kniga 1, s. 43 – 45.
- 77 “Medvejij Prazdnik u Hakasov”, Traditsionnoye Mirovozreniye i Kultura Narodov Sibiri: Sopredelnih Territoriy. *Tez. i Materiyalı Dokl i Soobş: Vsesoyuz. Nauç. Konf.*, Ulan –Ude, 1990, s. 39 –42.
- 78 “Obraz Ospı u Hakaskoy Demonologii”, *Vsesoyuznaya Nauçnaya Sessiya po İtoğam Polevih Etnografiçeskih i Antropologiçeskih İssledovaniy*, 1988- 1989, *Tez. Dokl.*, Alma- Ata, 1990, çast 3, s. 96 –97.

- 79 “Obşestvennoye Upravleniye i Sudoproizvodstvo u Hakasov v 19 v”, *Problemi İzučeniya Drevney Srednevekovoy İstorii Gornogo Altaya*, Gorno-Altaysk, 1990, s. 217 – 232.
- 80 [Retsenziya], *İzv. Sib. Otd –ya AN SSSR Serii İstorii, Filologii i Filosofii*, 1990, vip 3, s. 64-65, Rets. na knigu: Nimayev D. D., *Problemi Etnogeneza Buryat*, Novosibirsk, Nauka, 1988, s. 169.
- 81 “The hakas peoples idea about small pox”, Regional conferense on circumpolar and Northen Religion. Helsinki, 1990.
- 82 “Pökçen Surig Köp”, *Lenin Çolı*, 1990, 19 okt.
- 83 “Razvitiye Hakasskogo Naroda do Oktyabrskoy Revolutsiyi”: Dokl na Syezde Hakas. Naroda 10 avg., 1990, *Sov. Hakasya*, 1990, 15 avg.
- 84 “Hakas Kulturazın Hati Törederdener” [vistupleniye na syezde hakas. naroda], *Lenin Çolı*, 1990, 14 avg.
- 85 *Goroskop, Gadaniye: Hakas Kalendar*, Abakan, 1991, s. 32.
- 86 “The Hakas Shamanizm: Totality of Gods”, *The İnternational Conference on Shamanizm*, Seoul, 1991, s. 65.
- 87 “O Şamonazvanii Hakasov”, *Sov. Hakasya*, 1991, 10-11 sentyabr.
- 88 “Termistey put k respublike”, *Sov. Hak.*, 1991, 24- iyul.
- 89 “Hooray – Tarhınım Kireçizi”, *Lenin Çolı*, 1991, Noyabr, 1992.
- 90 “Bir Yuzintı”, *Etniçeskiye i Etnokulturniye Protsessi u Narodov Sibiri: İstoriya i Sovremenost*, Kemerovo, 1992, s. 55- 62.
- 91 “Vopros o Şamonazvaniihakasov”, *Etnogr. Obozreniye*, 1992, No: 2, s. 63- 69.
- 92 “Obryad İzgnaniya “Çernoy Duşı” v Sanu Mertvıh u Hakasov”, *Şamanizm kak Religiya: Genesis, Rekonsktruktsiya*, Yakutsk, 1992, s. 78.
- 93 “Obryad Otpavleniya Ezdovogo Konya v Zagrobniy Mir u Hakasov”, *Valihavskie çteniya: Tez. dokl. i soobs. kokçetav*, 1992, s. 145 –147.
- 94 Panteon Bojestv v Hakasskom Şamanizme, *Problemi İzučeniya İstorii i Kulturu Altaya i Sopredelenih Teritoriy*, Gorno –Altaysk, 1992, s. 110- 111.
- 95 “Problema Ugonu Eniseyskih Kırgızov v Jungaiyu i eye Znaçenie dlya Etnodemografiçeskogo Razvitiya Hakasov”, *İstoriçeskaya Demogradya Sibiri*, Novosibirsk, 1992, s. 65 –73.
- 96 “Slujebniye” Duhi Tesi Hakasskih Şamanov”, *İzv. Sib. otd- niya AN SSSR, Ser İstorii, Filologii i Filosofii*, 1992, vip 1, s. 54- 58.
- 97 “Sovremenniye Etnopolitiçeskiye Protsessi v Hakasii”, *Etniçeskaya İstoriya Tyurskih Narodov Sibiri i Sopredelnih Territoriy po Dannım Etnografii: Materiyalı Vseros. Konf.*, Omsk, noyabr, 1992, s. 26 –30.
- 98 “Hakasskie Ukraşeniya iz Serebra i Korallov”, *Severnaya Evraziya ot Drevnosti do srednevekovya*, *SPb*, 1992, s. 234 –236.
- 99 “Hakassko-Ketskiye Leksiçeskiye Paralleli”, *Saomalais-Ugrilaisen Seuran Aikakausk*, Helsinki, 1992, №84, s. 21- 29.
- 100 “Ada Hooray”(Hakas Nats. Prazdnik), *Hakasya*, 1992, 2- iyulya.
- 101 “Hakasskaya Svadba:Stsenariy”, v soavt. s. İ.İ. Butanayevoy, Abakan, 1993. s. 25, *Hakas Resp. Nauç. Metod. Tsent. Nar. Tvorçestva*.
- 102 “Hooray Atarı” Abakan, *Hak. Kn. Red- vo*, 1993, s. 108.

- 103 “Etničeskaya Kultura Hakasov i Problemi Rekonsuktsiyi Osnovnih Etapov ih İstoričeskogo Razvitiya”: *Aftoref. Diss. D- ra İst. Nauk*, Novosibirsk, 1993, s. 32.
- 104 “Etnopolitičeskiye i Etnokulturniye Protsessi v Respublike Hakasya”, M, 1993, s. 7, *İssled po Prikl. i Neotloj Etnologii*, RAN. İnst- t. Etnologii i Antropologii.
- 105 “Bojestvenniy Panteon v Religii Hakasov”, Materiali po Arheologii i Etnografii Sibiri i Dalnego Vostoka, *Tez. Dokl. 33 Region. Arheol. Stud. Konf. 5 –7 apr.*, 1993, s. 54- 56.
- 106 “Voprosı İstoričeskoy Toponimiki Hakasii”, *Tsibikovskie Çteniya: Prob. İstorii i Kulturi Mong. Narodov*, Ulan-Ude, 1993, s. 54 –56.
- 107 “Natsionalnaya Relifiya Hakasov i Formirovaniye Liçnosti”, *Narodnaya Pedagogika i Problemi Sovremennogo Vospitaniya i Obrazovaniya*, Abakan, 1993, s. 41 –50.
- 108 “Proishojdeniya Rasselenie Hakasskih Seokov”, *Etničeskaya İstoria Narodov Yujnoy Sibiri i Tsentralnoy Azii, Novosibirsk*, 1993, s. 235 – 263.
- 109 “Traditsionnaya Piša Hakasov”, *İz İstorii Hozyaystva i Materialnoy Kulturi Turko–Mongolskih Narodov*, Novosibirsk, 1993, s. 150 –170.
- 110 “Tuvino-Hakasskiye Leksičeskiye Paraleli”, *Voprosı Tuviskogo Yazıkoznaniya*, Kızıl, 1993, s. 33 –39.
- 111 “Hakaskaya Natsionalnaya Odejda”, *Ros. Etnografiya*, 1993, №12, s. 55 – 94.
- 112 “Etnopolitičeskaya Obşnost “Hongoray” ”, *Etnosotsialme Obşnosti v Regione Vostočnoy Sibiri i ih Sotsialno-Kulturnaya Dinamika*, Ulan –Ude, 1993, s. 97- 99.
- 113 “Ada Hooray”, *Respublika*, 1993, 10 – iyul.
- 114 “V Krayu Stepnih Melodiy”[O dekada hakas. kulturi i iskusstva v Kazahstane], *Hakasya*, 1993, 16- yanvar.
- 115 “Pala Toyı”, *Respublika*, 1993, 7, 15 may, 1994.
- 116 *Natsionalniye Blyuda Hakasov*, Abakan: Hakas. Kn. İzd- vo, 1994, s. 32.
- 117 “Proishojdenie Hakasskih Rodov i Familiy”, *Hooray Söökteri Raza Piçikke Kirçen Obekeleleri*, Abakan, 1994, s. 93., Rets:Çoptan A. Çapsın Paza Hınıg, Hakas Çiri, 1994, 9 sentyabr.
- 118 “Natsionalnaya Religia Hakasov i Formirovaniye Liçnosti”, *Altaika*, 1994, №4, s. 51–54.
- 119 “Primeti i Poveriya Svyazanniye s Jilişem u Hakasov”, *Nauçno-Praktičeskaya Konf. Posveşenaya 250- letiyu Şuşenskogo Rayona*, Şuşenskoye, 1994, s. 374 –380.
- 120 “Sovremennoye Razvitiye Etnografičeskoy Nauki v Hakasii”, *Tam je*, s. 27 –29.
- 121 “Hakası”, *Narodı Rosii: Entsikl.*, M, 1994, s. 374 –380.
- 122 “Aba Toyı Medvejiy Prazdnik”, *Respublika*, 1994, 8- yanvar.
- 123 *Detskiye İğri i Sportivniye Sostyazaniya Narodov Hakasii*, v soav. S. A. A. Vernikom: Abakan, 1995, 54s.
- 124 *Materiali po İstorii Hakasii XVII-naçalo XVIII vv.*, v soavt. s A. Abdikalıkovım, Abakan, Hakas kn:izd- vo, 1995, 258s., Rets: Rezun D. Y., Gumanitarn. Yazıki v Sibirii, 1997, No 3, s. 104- 105. Uydijekov A. Posha “Kirek Tee Polbaza Palalartıbizha Tuza Polar”, *Hakas Çizi*, 1995, 21- sent.
125. *Toponimičeskiy Slovar Hakassko-Minusinskogo Kraya*, Abakan, Hak. kn. izd- vo, 1995, s. 267. Rets: Gladışevskiy A., *Stariye Legendı i Novıye Versii*, Hakasya, 1995, 25- may.

- 127 *Hakası. Enograf. Oçerk*, M., İnsan, 1995, s. 48.
- 128 “Kırgızsko-Hakaskiye Skazaniya i Legendı”, *Epos “Manas” i Epiçeskoye Naslediye Narodov Mira*, Tez Dokl., Bişkek, 1995, s. 61- 62.
- 129 “Lekarstvenniye Travı Primenyaemiye Korennim Naseleniyem i Starojilami A. A. Vernikom”, *Narodnaya Meditsina Hakassko-Minusiskogo Kraya, Abakan, 1995, s. 46- 78.*
- 130 “Pamyat o Kırgızskoy Epohe, Sohranivşayasya v Toponimike Sayano-Altaya”, *Altay i Tyurko-Mongolskiy Mir*, Gornoaltaysk, 1995, s. 85- 87.
- 131 “Predannost Nauke”(K 80- letiyu Y.İ. Sunçugaşeva), *Jivaya Starina*, Abakan, 1995, s. 150- 153.
- 132 “Sravnitelno-İstoriçeskiy Podhod v İzüçenii Vzamosvyazey Folkloru Turko-Mongolskih Narodov Sayano-Altaya”, *Poisk*, 1995, No2, s. 70- 73.
- 133 “Tatarsko-Hakaskiye Leksiçeskiye Vzaimosvyazi”, *Çuvaşskiy Yazık i Altastika*, Çeboksarı, 1995, s. 64- 66.
- 134 “The Question of the Khakas Etnonym”, *Culture Incarnate*, New York, 1995, s. 75- 83.
- 135 “Hakaskaya Narodnaya Meditsina”, *Narodnaya Meditsina Hakasko- Minusinskogo Kraya*, Abakan, 1995, s. 3- 24.
- 136 “Hakaskiy Kalendar”, *Jivaya Starina*, Abakan, 1995, s. 61- 64.
- 137 “Hakası”, *Sibir: Etnosi i Kuturi: (narodı Sibiri v XIX v.)*, M., Ulan- Ude, 1995, vip I, s. 120- 145.
- 138 “Hakaslar”, *Tarih*, İstanbul, 1995, 19- 25 s.
- 139 *Traditsiyonnaya Kultura i Bit Hakasov*, Posobiye dlya učiteley. Abakan: Hak., kn., idat., 1996, 224s.
- 140 “Hooray Çonım Törelleri” / v soavtorstve c İ. İ. Butanayevoy, Abakan. 1996, 108s.
- 141 “Bojestva i Poeziya Şamanizma, Katanov N. F. Şamanskiye Pesnopeniye Sibirskih Turkov, Zapisi 1878- 1882gg. M. 1996 5- 16s.
- 142 “K Voprosu o Kırgızsko- Hakasskih Etnografiçeskih Svyazah”, *Kırgızı. Etnogenetiçeskiye i Etnokulturniye Protsesi v Drevnosti i Srednevekovye v Tsenralnoy Azii*, Bişkek, 1996
- 143 “Natsiyonalnaya Religiya Hakasov”, *Ulug- Hem*, 1996, No2, 177- 183 s.
- 144 *Şamanistiçeskiye Prazdniki Hakasov*, V soavtr., s A. Ulturgaşevim, Aktualniye Problemi Podgotovki Spetsalistov v Vuze, Abakan, 1996, 37- 38s.
- 145 *Da ne İzmenit nam Zdraviy Smisl*, (Disk. st.), *Hakasya*, Abakan, 1996, 25- sent.
- 146 “İstoriya vozniknoveniya i razvitiya burhanistkih kultov sredi hakasov”, *Vtoroy mejdunarodniy kongress etnografov i antropologov: Tez. dokl.*, Ufa, 1997, 103 s.
- 147 “Kult Ognya u Hakasov”, *Vestn. Hakas. Gos un- ta.*, Ser 3, İstoriya. Pravo, 1997, vip 3, 3- 8 s.
- 148 “Penteyon Bojestv v Hakasskom Şamanizme”, *Yazıki, Duhovnaya Kultura i İstoriya Turkov: Traditsiyi i Sovremennost, III Mejdunar. Konf* (Kazan, 09- 13iyunya, 1992g.) M., 1997, T 3, 147- 149 s.
- 149 “Poseleniye i Jilişa Hakasov”, *Sibirskiy Etnografiçeskiy Sbornik*, M., 1997, kn., 3, Narodı Sibiri, s. 118- 139.
- 150 “Hakası: İstoriçeskaya Pamyat Etnosa i Sovremennost”, *Narodı Sibiri: Pravo i Vozmojnosti*, Novosibirsk, 1997, 6- sentr.

- 151 “Beskoneçnaya lyubov k Hakasii”, *Hakasya*, 1997, 6- sentyabr
- 152 “Öker İstilzin – ol Öbekeleribistin Polgan Adı”, *Hakas Çiri*, 1997, 29- mart.
- 153 “Etniçeskaya kultura hakasov” Abakan, İzd- vo Hakas., gos., un- ta, 1998, 352 s. Rets: Valerin p., Novaya kniga, Haksya., 1998, 22- iyul
- 154 “Zagadoçnyy Narod “az” iz Kogmenskoy Sanı”, *Etniçeskaya İstoriya Tyurkskih Narodov Sibiri i Sopredelnih Territoriy: Tez., Dokl., Obl., Nauç., Konf.*, Omsk, 1998, 102- 104 s.
- 155 “İstoriya Voznikoveniya i Formirovaniya Burhanizma u Hakasov”, Sibir v Ponarame Tısyaçaletiy, Novosibirsk, 1998, No3, 101- 105 s.
- 156 “Kult Ognya u Hakasov” (XIX – ı- ya polovina XX vv.), *Etnografiçeskoye Obozreniye*, 1998, No3, 25- 35 s.
- 157 “Prisoyedineniye “Kırgızskoy Zemli” k Rossii i Sudba Eniseyskih Kırgızov”, *Rossiya i Hakasya*, Abakan 1998, 36- 42 s.
- 158 “Etnopolitiçeskaya Situatsiya v Hongoraye (Hakasko- Minusinskom kraye) posle prisoedineniya k Rossii (1727-1758), *Materiyalı Nauçno-Praktiçeskoj Konferentsii “Yujnaya Sibir v Sostave Rosii: Problemi, Poiski, Reşeniya, “Posveşennoy 200-Letiye Sayanskogo Osoga, Şuşenkoye*, 1998, 3- 5 s.
- 159 *Narodniye Pravdniki Hakasii*, Uçeb., posobiye, v soavtors., s A.A Ulturgaşevim Abakan, 1999, 76 s.
- 160 *Hakassko-Russkiy İstoriko-Etnografiçeskiy Slovar*, Abakan, 1999, 240 s. Rets: Sultrakov A. Puga mal satınar, pu söstütü alınar, *Hakas çiri*, 1999, 29- may. Çistobayev “Çonga tuzalığ “söstük”, *Hakas çiri*, 1999, 17- dek.,
- 161 “Kırgızskiye Ulusu i ih Kıştımskiye Uroçışa XVIIv., Etniçeskaya Karta Hakassko-Minusinkogo Kraya Seredini XVIIv., Etniçeskaya karta Hakasii XXv. ”, *Atlas Respubliki Hakasya*, Omsk, 1999, 28- 30
- 162 “Kırgızdar Cana Minusin Oydununun Etnikalık Çöyrösü” (V soavtors. s O. K Karatayevim), *Vestn. Kırgız. Nats. Un- ta*. 1999, vıp. 3, Şer. Obşestv. Nauki. 99- 106 s.
- 163 “Hakassko- Kırgızskiye paraleli” (V soavtrs., s O. K. Kartayevim), *Vestn., Kırgız gos. Un- ta* 1999, 166- 170 s.
- 164 “Hakası”, *Narodı i religiya mira*. Ensikl., M., 1999, 590- 592 s.
- 165 “Abakan doljen imet svoye natsiyonalnoye litso”, *Şans*, 1999, 25- mart, 5 s.
- 166 “Orınar ni İslam Pistin Çerde?”, *Hakas Çiri*, 1999, 2- mart.
- 167 “Talantlıvo i Pravdivo”, *Hakasya*, 1999, 29- okt.
- 168 *İstoriya Eniseyskih Kırgızov*, (V soavtorst., s Hudyakovim) abakan, İzd- vo Hak gos un- ta., 2000, 24- fevr.
- 169 “İstoriko-Kulturnoye Naslediye Turkov Sayano-Altaya”, *Turkskaya Tsivilizatsiya na Horoge Tretyego Tısyaçaletiya*, Bişkek, 2000, 18 s.
- 170 “Hakasskiye Skazaniya ob Oyratskih Pravatelyah” (XVIIIv.), Problemiistorii i Kulturi Koçevih Tsivilizatsiy Tsenralnoy Azii., Mater. Mejdunarod. Nauz. Konf., Ulan- Ude, 2000, T- 1, Arheologiya, Etnologiya, 313- 318 s.
- 171 “Hakaskoye Skazaniye o Knyaze Siliğ-Oole i Ego Pohodah na Kuznetskiy Osog”, *Çteniya pamyati E. F. Çistyakova*, Novokuznetsk, 2000, ç. I, 43- 65 s.
- 172 *Hakaskiy İstorıçeskiy Folklor*, V soavtorst. S İ. İ Butanayevoy, Abakan, 132 s.

- 173 “İstoriya Voznikoveniya i Formirovaniye Burhanizma u Hakasov”, *Sibir v Ponarame Tısyaçaletiy* (Mater. Mejdun. Simpoz.), T. 2 Novosibirsk, 1998, 101- 102
- 174 *Hakaskiy İstoriçeskiy Folklor*, Abakan, 2001.
- 175 *Vopros o Buryatah Sayano-Altaya Bayırkı Kırgız Tarihinin Aktualduu Problemları*, Bıшкеk, 2001, 39- 41
- 176 “Moğol-Cungar Hakimiyeti Döneminde Yenisey Kırgızları”, Ankara, 2002, s. 405-411.
- 177 “Hakaskiy Element v İstorii Eniseyskogo Kazaçestva”, *Vestn. HGU im. N. F. Katanova*, vip. 2 ser. 3, İstoriya i Pravo, 2002, 19- 22 s.
- 178 *Enesay Kırgızdarı* (folklor cana tarih), Bıшкеk, 2002, 225 s.
- 179 “Kult Kamennih İzveyanıy v Sisteme Beloy Verı Hongoraya” (Mater. Konf.) Novosibirsk, 2002, 259 s.
- 180 *Burhanizm turkov Sayano- Altaya*, Abakan, 2003, 259 s.
- 181 “Mirozdaniya i Panteon Bojestv v Burhanizme Turkov Sayano-Altaya”, *Turkologiya*, No2, Naurız- seyir, Türkistan, 2003, 81- 89s.
- 182 “Kult Neba v Hongoraye”, *Turkologiya*, No 3, Mamır-Mausim, Turkistan, 2003, 67- 69 s.
- 183 *Türkiye’yi Halkımızın Yetişmesinin Destekçisi*, Stratejik Analiz, Ankara, 2002, 93- 99 s.
- 184 “Kırgızı Hrabriy Narod, no “suğ” Hurti ne Edyat”, Kırgızstan, İstanbul, 2003, 16- 23 s.
- 185 “Aktualniye Problemi İstorii Turkov Sayano-Altaya”, *Problemi Etnogeneza Kırgızskoy Gosudarstvennosti*. Dokumenti, İssled., Materialı, Bıшкеk, 2002, 140- 143 s.
- 186 İran Religioznaya İdeologiya Kırgızskogo Kaganata, Bıшкеk, 2003, 33- 35
- 187 “Kırgızskaya Gosudarstvennost na Eniseye”, *Mater., Mejdunarod., Arheol. - Etnolog. Ekspeditsii*, posveş. 2200- Letiyu Kırgızskoy Gosradstvennosti., Bıшкеk, 2003, 44- 72 s.
- 188 *Rol i Znaçeniye H. F. Katanova v İzuçenii Etnografii Turkov Sayano-Altaya, Nauçnoye Naslediye N. F. Katanova Sovremennoye Vostokovedeniye*, Abakan, 2003, 216- 220 s.
- 189 “Obşestvennoye Upravleniye i Vlast u Hakasov XIXv. ”, *Vlast i Obşestvo. Mejregiyonalnaya Nauçno- Praktičeskaya Konf. Oktyabr*, Abakan, 2003, 3- 9 s.
- 190 “Kırgızskaya Gosudarstvennost na Eniseye”, *Vestn., HGU im N. F. Katanova*. ser3. *İstoriya-Pravo*, Vip. 3 Abakan, 2003, 44- 46 s.
- 191 *Stepniye Zakonı Hongoraya*, Abakan, 2004, 300 s.

DANIŞMANLIK YAPTIĞI ÇALIŞMALAR

- 192 “Etnokulturnaya İstoriya Hakasov v XVII- XIXvv., Hak. Nİİ Yaz. i Lit. i İstorii: Ruk. V.Y. Butanayev, Ser. 2- İstoriya, İst. Nauki Gos- vo i Pravo, 1990, No5, 179 s.
- 193 Slobodçikov V., *Koltsa Drevnego Barsa*, (Opisaniye gerba Respub. Hakasya), Abakan, 1993, 10- mart.
- 194 Ugdıjekov A., “Haydadır Pistin Gerb”, *Hakas Çiri*, 1993, 23- yanv.
- 195 “Narodnaya Meditsina Haktassko-Minusinskogo Kraya”, podgot. K. izd. V.Y. Butanayev, Abakan, 1995, 79 s.
- 196 *Atlas Respubliki Hakasya*, Omsk, 1999, 32 s.

- 197 Ugdıjekov S.A., “Sotsialnaya Sturuktura Rannesrednevekovih Kırgızov”, Avtoref. Dis. Kand. İst. Nauk, Tomsk, 2000

ELEŞTİRMELERİ

- 198 Kamov B.N., *Rıvok v Nevedomoye. Povest*, Rets. V. Y. Butanayev, M., 1991, 284 s.
 199 Gladışevskiy A.N., *S.D. Maynagaşev 1886- 1920. Oçerk Jizni i Deyatelnosti*, Rets. V.Y. Butanayev, Abakan, 1999, 64 s.

TEZ TENKİTÇİLİĞİ

- 200 Badmayaev A.A., “Remesla u Aginskih Buryat: Avtoref. Dis. Kand. İst. Nauk, Ruk. N.A. Alekbeyev, tenkitçi V. Y. Butunuyev, Novosibirsk, 1995, 42 s.
 201 Cambalova S.G., “Profanniy i Saksalniye Miri Olhonskih Buryat (XIX- XXvv.) Avtoref. Dis. d- ra İst. Nauk tenkitçi V.Y. Butanayev, Ulan- Ude, 2000, 49 s.

HAKAS ADI MESELELESİNİN MÜNKAŞASI

- 202 Kılason İ.L., “O Samonazvanii Hakasov”, *Etnogr. Obozreniye*, 1992, No 252, 58 s.
 203 Kızlasov İ.L., “Ob Etnonimah “Hakas” i “Tatar” i Slove “Hooray”, *Etnogr. Obozreniye*, 1992, No2, 699- 75 s.
 204 Kızlasov İ.L., “Kak Nam Sebya Nazvat”, *Zemlya Sibirskaya*. Abakan M., 1994, 69- 83 s.
 205 Tataritsev B.İ., “Neskolko Zameçaniy po Povodu Slova Hooray”, *Gumanit. Nauki Sibirii*, 1994, No4, 43- 47 s.
 206 Hudyakov Y.S., “Noviy Vitok Polemiki o Temrine “Hakas”, *Gumanit. Nauki v Sibirii*, 1995, 25- iyun.
 207 Kılason İ.L., “Vımret ili Vijivet Hakasskiy Yazık v XXI Veke?”, *Hakasya*, 1996, 25- iyun.
 208 Maynogaşeva V.E., “Hooraylar Sınında “Hori” Attıg Polğannar, Olar-Oloh Mool Çonnın Çardıgı, *Han Tigir*, 1996, No3, 124- 134 s.
 209 Çertikov V., “Hooray ne Bezkulturniye Brodyagi i ne Prezrenniye Rabı Kırgızov”, *Hakasya*, 1996, 18- avg.
 210 Tikpiçekov İ., “Çonnın Sagızın İsterge Kereğok”, *Hakas Çiri*, 1997, 27- mart.
 211 Ulturgaşev S.P., “Pis Hooray Nimespis”, *Ejagodnik Sayano-Altayskoy Turkologii*, Abakan, 1997, vıp 1, 172- 175 s.
 212 Ulturgaşev S., “Çoçınınnar Hooray”, *Hakas Çiri*, 1997, 4- mart.
 213 Çankov D.İ., “Hooray, Hooray, Pazoh Hooray”, *Hakas Çiri*, 1997, 8- fevr.
 214 Butanayev V.Y., “Nime İskirçeler Purungu Çoohtar”, *Lenin Çoli*, 1983, 6- yanv.
 215 Butanayev V.Y., “Tilic Çolınça”, *Lenin Çoli*, 1985, 1- yanv.
 216 “V Polku Uçennih Pribilo” (V. Butanayev zaşitil doktr. Dis), *Hakasya*, 1993, 2-dek.
 217 Ugdıjekov A., “Haldağdır Pistin Gerb” Purungularıbis Taphan Nimedden Hiya Turbasha, *Hakas Çiri*, 1993, 23- yanv.
 218 Aydar M., “A Tı Zapisalsya v Akademiki?”, *Hakasya*, 1994, 14- iyul
 219 Butanayev Viktor Nikolayeviç, Butanayev V. Y., *Hakası*, M., 1995, 3 s.
 220 Annenko A., “Astay- eto şçastlivıçık”, *Yuj. Sib. Vestn.*, 1996, 5- iyun
 221 Butanayev V.Y., “ Nam nelzya drug bez druga”, *Rerih vestnik*, 1996, No1, 6 s.

- 222 Tahtobina E., “Hooray uğeynaynın paryamı”, *Hakas ęiri*, 1996, 9- apr.
- 223 Ugdıjekov A. “Anın adın ispeen kizi ęoh taa polar”, *Hakas ęiri*, 1996, 16- mart.
- 224 ęertikov V. “Smotritel narodnoy pamyati”, *Hakasya*, 1996, 12- marta
- 225 ęorotegin T. “Enesaylık Profesor” Astay(Viktor) Butanayev, *Res publika*, 1997, 18- 24- mart.
- 226 Annenko A., “Novaya Kniga V.Y. Butanayeva”, *Hakasya*, 1998, 12- sent.
- 227 Butanayev V., “Eti Miri ne Mogut Suęetsvovat Drug bez Druga”, *ęans*, 1998, 18- mart.
- 228 Butanayev V., “Narod Doljen Znat Svoiy Kornı, Svoiy İstoki”, *Perekrestok*, 1998, 4- noyab.
- 229 Gemuyev İ. N., “V.Y. Butanayev–30 Let v Nauke”, *Gumanit. Nauki v Sibiri*, 1998, No3, s. 128- 129.
- 230 Nikolayeva., “Puteęestviye v Glub Vekov”, *Vzglyad*, 1998, 16- iyul.
- 231 *Vklad Abakantsa v Nauku Sibiri*, Abakan, 1999, 2- mart.

Derleyen ve ęeviren: Venera TURATBEK KIZI